

N:o 64.

Af Herr Jöns Andersson: Om ändring i lagens stadganden angående allmänna vägars underhåll.

Bland de allmänna besvär, som äro oundgängligen nödvändiga för ett ordnad samhäll och således till tjänst för alla samhällsklasser, intager väghållningsbesväret ett ganska viktigt rum. Då detta först ordnades, voro vägarne få och anspråken på deras underhåll ej heller synnerligen stora. Den tiden var ock jordbruksnäringen den enda, som kunde åläggas detta besvär och antagligen den, som äfven hade den hufvudsakliga fördelen af dess utgörande. Men förhållandena hafva sedan dess undergått så stora förändringar, att det som i forntiden kunde vara lämpligt och äfven rättvist nu kvarstår som både obilligt och orättvist. Vägarnes antal och anspråken på, att icke säga behovet af, deras bättre byggande och underhåll hafva ökat och kommer att göra det ännu mer, såvida landets utveckling skall kunna fortgå såsom önskligt är. Visserligen hafva på sednare tiden anlagda jernvägar å somliga ställen åstadkommit minskning i besväret med den öfriga väghållningen, men dessa jernvägar hafva jemväl, på samma gång de utvidgat och förbättrat kommunikationen, framkallat behovet af flera och bättre underhållna allmänna vägar, så att man tryggt kan antaga, att jernvägsanläggningarne icke i allmänhet minskat utan tvärtom ökat det öfriga väghållningsbesväret; och detta i synnerligen hög grad der, såsom ofta varit händelsen, nya vägdelningar blifvit nödvändiga till följd af jernvägarnes tillkomst.

I följd med, man kan nästan säga till följd af tillökningen i väghållningsbesväret, hafva andra förvärfskällor än jordbruket uppstått, för hvilka det är lika nödvändigt som för jordbruket att hafva goda vägar till behöfligt antal. Ett land utan vägar är ett ödeland. I ett sådant land trifvas hvarken näringar eller kultur, och det bör således vara en skyldighet för alla, som äro delaktiga af ett så viktigt medel för landets utveckling som väghållningen är, att deltaga i kostnaden därför. Likväl drager jordbruket än i dag ensamt denna kostnad. Det gifves visserligen, såsom förhållandet i den provins jag tillhör, jord som är fri från denna kostnad,

men detta minskar icke utan ökar orättvisan, emedan kostnaden så mycket hårdare drabbar den öfriga dermed betungade jorden. Klagomål öfver och förslag till afhjelpande af den obilliga och orättvisa fördelningen af väghållningsbesväret hafva ofta varit föremål för pröfning af Kongl. Maj:t och af Riksdagen, fastän de hittills blifvit gjorda förgäfvade. Det är således icke utan tvekan jag går att förelägga Riksdagen ett förslag i detta viktiga ämne. Men öfvertygad att hvad som är rätt måste göra sig gällande om ock sent, vill jag framlägga några grunder, som synas mig vara både rättvisa och billiga för ordnande af väghållningsskyldigheten i vårt land.

Endast de större och företrädesvis för det allmänna behöfliga vägar, såsom lands- och häradsvägar samt större broar böra byggas och underhållas af det allmänna, men sådana, som erfordras för enskilda byar eller skifteslag, af dem, som deraf betjena sig och för hvilka de äro uttagna. Den allmänna väghållningsskyldigheten synes mig böra utgöras inom vissa områden hvar för sig, och lämpligast såsom nu häradsvis, så vida icke flera härader vilja förena sig om gemensam väg- och brohållningsskyldighet. Då vägunderhållet lika mycket som något annat är en allmän eller kommunal angelägenhet, anser jag att alla inom väghållningsområdet varande personer och inrättningar böra bidra dertill efter samma grund som till kommunalutgifter i allmänhet. Emot detta förslag kan invändas, att vägarne underhåll in natura icke kan fördelas på alla till kommunens allmänna utgifter skattskyldiga, emedan dessas både antal och skattebelopp årligen förändras. Häremot vill jag svara, att med de täta och omfattande förändringar, som nu äro vanliga med de större kommunikationerna, och hvilka förändringar, om allt går väl, säkerligen påkomma mera sällan eller blifva mindre framdeles, kan det med fog sättas i fråga, om det ens nu mera är allestädes lämpligt att fördela vägunderhållet in natura på hemmantal, äfven om detta ensamt skulle framdeles underhålla de allmänna vägarne. Det ligger i sakens natur, att, om vägdelning inom ett område blifvit verkställd och utfallit så rättvist som möjligt, så kunna, då trafiken antingen medelst jernväg genom eller nära intill området, eller af andra anledningar får annan riktning än den som var vanlig då vägdelningen skedde, förhållandena ganska fort så förändras, att samma vägdelning icke mera motsvarar sitt ändamål att utgöra en rättvis fördelning af ett besvär, utan måste göras om, och det må hända för att, till följd af nya förändringar i trafiken, efterträdas af en annan fördelning, som icke heller länge innebär full rättvisa. Vägdelningsbesväret torde således, äfven om det skall utgöras endast af dem, som nu äro dertill skyldiga, hädanefter på många ställen böra fördelas på annat sätt än det hittills vanliga, till exempel antingen så att vägarne underhåll under viss tid öfverlåtes till den minstbjudande emot ersättning, som utdebiteras på de betalningsskyldige, eller underhållet uppskattas och verkställs af de närboende emot ersättning efter lämpliga grunder. Olika förhållanden inom särskilda områden kunna göra det nödvändigt att på det ena

stället reglera väghållningsbesväret på ett sätt och på det andra stället på ett annat. Derföre böra de väghållningsskyldige hafva frihet att inom sig bestämman, huru ifrågavarande besvär bäst och med minsta kostnad för dem skall utgöras.

På här anförda skäl vill jag föreslå:

1:o. Att underhållet af lands- och häradsvägar äfvensom större broar på landet inom vissa områden och såsom nu häradsvis bekostas af alla inom området boende, efter samma grunder, som gälla för uttagande af kommunalutskylder på landet.

2:o. Att flera områden eller härader ega förena sig om gemensam väg- och brounderhållningsskyldighet, och

3:o. Att de väg- och brohållningsskyldige inom området ega för viss tid förena sig om sättet för fullgörande af samma skyldighet.

Eller alternativt:

Att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om utarbetande och framläggande af förslag till författning i ämnet, på hufvudsakligen ofvanstående grunder.

Stockholm den 28 Januari 1873.

Jöns Andersson.

Häri instämma:

Sven Nilsson
i Österslöf.

Nils Nilsson,
Östra Espinge.
